

SJABBAT SJALOM

Sjabbat Weekblad voor Nederland

Jaargang VII, Nr. 246

Parasjat Bechoekotai

19 Ijar 5768
23/24 mei 2008

Overzicht Parasjat Bechokotai (Wajjikra 26:3-27:34)

De Tora belooft voorspoed aan het Joods volk, wanneer zij de geboden van Hasjem naleven. Echter, wanneer zij in gebreke blijven om te leven overeenkomstig de verantwoordelijkheid van het Uitverkoren Volk, dan zullen er zware straffen volgen. De Tora vertelt in details welke harde historische gebeurtenissen hun te wachten zal staan wanneer de G-ddelijke bescherming wegvalt. Deze straffen, waarvan het doel is dat het Joodse Volk berouw zal tonen, zullen in zeven etappes komen, iedere etappe zal erger zijn dan de vorige. Het boek *Wajjikra* – Leviticus – besluit met de details van *erachin* – wanneer iemand zweert dat hij aan het *Beit HaMikdasj* geld zal geven ter waarde van een persoon, een dier of een voorwerp. Tora geeft aan hoe de waarde berekend dient te worden.

Door Ohr Somayach in Jeruzalem, Israël

©1998 Ohr Somayach International - Alle rechten voorbehouden

Haftara Bechoekotai (Jeremiahoe 16:19-17:14)

Samenvatting

De volken zullen toegeven dat hun afgoderij vals is. De zonden van het Joodse volk zijn bekend en opgetekend. Daarom zullen zij zwaar gestraft worden. Ze zullen uit hun land verdreven en verbannen worden, want zij vertrouwden op zichzelf in plaats van op Hasjem. Maar wie op Hasjem vertrouwt, in plaats van op zichzelf, is gezegend. Maar alleen zij die dat oprecht doen, en dat niet alleen maar veinzen. Het Joodse volk wordt aangespoord om in Hasjem vertrouwen te hebben. Ten slotte bidt de profeet om redding en genezing.

Het verband met de parasja van de week

In de parasja lezen wij hoe Israël afgodsbeelden zal oprichten. In de Haftara beschuldigt Jeremiahoe het Joodse volk afgodsbeelden te aanbidden.

In de parasja wordt het Volk Israël gewaarschuwd dat zij uit hun land zullen worden gegooid en in ballingschap zullen worden gestuurd wanneer zij nalaten de wetten van *Sjemita* op te volgen. De Haftara beschrijft deze straf.

De vervloekingen in de parasja eindigen met de belofte dat Hasjem Zijn volk niet zal vergeten vanwege het verbond met hun voorvaderen, die hij uit Egypte heeft gevoerd. De Haftara eindigt met het gebed van de profeet voor genezing, dat wil zeggen dat wij zullen genezen worden van onze zonden.

De Keuze is aan Ons

De *Tochacha* is het overheersende thema van de parasja van deze week. Het is een angstaanjagende waarschuwing voor de Joden in iedere generatie van wat zij kunnen verwachten wanneer zij het nalaten om Tora te studeren en de mitswot na te komen.

Joden hebben echter bewezen dat zij stijfkoppig zijn, een hardnekkig volk dat blindelings kiest om hun historisch lijden te interpreteren als niets anders dan een manifestatie van anti-semitisme, in plaats van een Hemelse vergelding.

Wanneer wij met droefheid kijken naar het lijden van de Joden in heel de wereld vandaag de dag, met name in het historisch thuisland van ons volk, dan moeten we de waarschuwing van de *Tochacha* ter harte nemen en vastberaden besluiten om ons meer vast te hechten aan onzes Tora-traditie. Alleen dan kunnen wij er zeker van zijn dat we de beloningen in ontvangst kunnen nemen, die in deze afdeling van Tora staan vermeld vóór de ontzagwekkende *Tochacha* – materiële voorspoed en voor altijd veilig wonen in Israël.

(Uit 'Ohrmet' van Orh Somayach)

Inzicht in de Parasja

Het Land (Uit Ohrnet van Ohr Somayach)

„En Ik, Ik maak van het land een woestijn, zodat jullie vijanden, die zich daarin gevestigd hebben, er ontsteld over zullen zijn... Dan zal het land zijn Sjabbat-jaren vergoed krijgen, zolang het een woestijn is en jullie in het land van jullie vijanden zijn; dan zal het tot rust komen en zal aan zijn Sjabbat-jaren voldaan worden.” (26:32-34)

Dit jaar is een *Sjemitta* (Sjabbat-) jaar. Net zoals het volk van Israël zijn Sjabbat heeft, zo ook heeft het Land Israël zijn Sjabbat.

Toen het Joodse volk het naliet om het Land Israël zijn rust te geven, werd het in ballingschap gezonden. Toen zij het land niet lieten rusten tijdens hun aanwezigheid daar, rustte het gedurende hun afwezigheid. Zeventig geschonden Sjabbat-jaren voor en tijdens de periode van de Eerste Tempel resulteerden in een zeventigjarige Babylonische ballingschap.

Vóór de Romeinse ballingschap getuigde Josephus Flavius over de overvloed van Erets Jisraël: „...want het is een uitermate vruchtbaar land, een land van weidegronden en vele soorten bomen... Het hele land is beplant door haar inwoners en niet één stukje land ligt braak. Omdat het land gezegend is met zulke goedheid, zijn de steden van de Galil en talrijke dorpen dicht bevolkt. Zelfs de kleinste dorpen zijn trots op hun minstens 15.000 inwoners.”

In 1260 gaf de Ramban (Nachmanides) in een brief aan zijn zoon vanuit Israël een totaal ander beeld: „Wat zal ik je vertellen over de toestand van het Land... Zij is voor het merendeel verlaten en het is een grote woestijn... Dat wat meer heiligheid heeft is troostelozer dan dat wat minder heilig is. Jeruzalem in het meest verlaten en troosteloos.”

Zeshonderd jaar later, in 1867, vond Mark Twain het land in een soortgelijke toestand: „Een verlaten land, waarvan de grond, hoewel rijk genoeg, alleen maar doornen en distels voortbrengt – een stille rouwende uitgestrektheid. Er heerst hier een staat van verwaarlozing waar zelfs de verbeelding niet in staat is er iets moois of iets levends of iets productiefs in te zien. Wij bereikten in vrede de berg Tabor... we hebben geen enkele levende ziel op onze weg daarheen ontmoet... waar wij ook gingen, er was geen boom of struik.” „Het Land Israël is gehuld in zak en as. De ban van de vervloekingen hangt er boven, en heeft haar velden doen verbleken en heeft haar macht geketend.” „Het Land Israël is een woestijn... Het Land Israël kan niet meer beschouwd worden als een deel van de hedendaagse wereld...”

Vergelijk deze quasi post-nucleaire scene met de ijzingwekkende waarschuwing van Tora:

„...en de vreemdeling die uit een ver land komt, zal de plagen van het Land zien en de ziekten waarmee G-d het zal hebben getroffen; zwavel en zout, een vuurzee in het hele Land; het kan niet bezaaid worden, het kan niets doen ontspruiten en er zal geen gras groeien... En al de volken zullen zeggen: ‘Waarom heeft G-d dit met het land gedaan?’” (*Dewariem* 29:21).

Eeuwen lang heeft de Christelijke kerk getracht uit bovenstaand vers zijn voordeel te behalen, door te beweren dat de verwoesting van het Land Israël het bewijs was dat G-d het Joodse Volk had verworpen. De Ramban wijst er echter op dat de verwoesting van het Land in werkelijkheid een verholde zegen is. In de afdeling van deze week van Tora staat: „Ik maak het land tot een woestijn en jullie vijanden zullen er ontsteld over zijn...” Gedurende heel onze ballingschap heeft ons land onze vijanden niet willen accepteren. Het weigerde om vruchtbaar te zijn, zodat geen enkel ander volk zich daar zou kunnen vestigen. Een leger kan het veroveren, maar om er een permanente nederzetting te vestigen vereist een samenwerking met het Land.

De *Maharsja* schrijft: „Zolang Israël niet in zijn Land woont, zal het Land haar vruchten niet geven, zoals zij gewoon was. Wanneer zij echter opnieuw begint de bloeien en haar vruchten geeft, dan is dat een duidelijk teken dat het einde – de tijd van de verlossing – nadert, wanneer heel Israël terugkeert naar zijn Land.”

Erets Jisraël is als een trouwe vrouw, aan wie verteld is dat haar echtgenoot in een vreemd land in de gevangenis zit, waarvan hij nooit zal terugkeren. Niettemin wacht zij op hem en accepteert zij geen ander voor hem in de plaats, overtuigd als zij is dat hij op een dag naar haar zal terugkeren.

* *Bronnen: Talmoed Sjabbat 33a; Josephus Flavius – ‘De Joodse oorlogen’; Ramban – ‘Brief aan mijn zoon’ 1260; Mark Twain – ‘The Innocents Abroad or the New Pilgrim’s Progress’ 1867.*

Historische verificatie van de Tora

C E. K. uit Los Angeles, California schreef:

Beste Rabbijn,

In Parasjat Behalotecha schreef Ohr Somayach het volgende:

„Onze traditie is een betrouwbare, ongebroken keten, die teruggaat tot Sinai. (Het bewijs hiervoor is een onderwerp voor een andere discussie.)”

Ik heb vaak gediscussieerd met mijn vrome, Talmoed-geleerde neef. De discussie begint meestal als ik zeg: “Hoe kun je vertrouwen op informatie die mondeling ‘overgeleverd is’ wanneer het zelfs onmogelijk is om een telefonische boodschap correct over te brengen?” Mijn neef antwoordt dan gewoonlijk dat de informatie correct is overgeleverd, omdat de hele bekende wereld er destijd van getuige was geweest. Maar ik ben nog steeds niet overtuigd. Misschien is dit een voorstel om de ongebroken keten van mondelinge overlevering open te breken voor discussie. Sjalom.

Beste C.E.K.,

Omdat dit zo'n uitgebreid onderwerp is, kan ik hierop maar een gedeeltelijk antwoord geven. Er is zelfs geen plaats voor een grapje (maar hou je ogen open voor een paar verrassingen).

Laten we eerst beginnen met een feit waar iedereen het over eens is: Er bestaat vandaag de dag een groep mensen, de Joden, die beweren: „3.300 jaar geleden hadden miljoenen van onze voorvaders de ervaring dat zij het gevoel hadden dat G-d tegen hen sprak. Wij, hun nakomelingen, hebben een ongebroken keten die ons door de millenia heen twee dingen vertelt: 1) Dat de gebeurtenis plaats vond, en 2) De inhoud van de boodschap.” De Joden zijn het enige volk dat ooit een dergelijke claim gemaakt heeft.

Laten we eerst eens kijken naar punt één.

Hoe kun je een groep mensen verklaren die beweren de afstammelingen te zijn van miljoenen mensen die beweren de splitsing van de zee te hebben ervaren, die het manna en de Openbaring op Sinai hebben meegemaakt? Hoe begon de eerste generatie dat te geloven? Een charismatische leider? Een zich langzaam ontwikkelend verhaal? Massa-hypnose?

Zou een leider de mondelinge geschiedenis van een volk kunnen herschrijven en hen zover krijgen te geloven dat dit hun voorouders is overkomen? Stel je voor dat Napoleon de Fransen vertelde: „In het jaar 750 splitste G-d de rivier de Rijn voor onze voorouders, en gebod hen een serie alles omvattende wetten en zij hebben die ervaring van generatie op generatie doorverteld.” De mensen zouden zeggen: „Wat? Dat heeft pa ons nooit verteld! Hé, oma, hebben uw grootouders u daar ooit iets over verteld?” Bedenk wel, we geloven niet alleen in de Exodus en Sinai, maar we geloven ook dat we een ongebroken keten van overlevering van deze gebeurtenissen hebben.

Of de langzaam zich ontwikkelende legende: De mensen aten het sap van de struiken die groeiden in de woestijn, maar zij zeiden: „G-d zendt ons voedsel uit de hemel,” omdat zij het idee wilde uitdrukken dat alles in de natuur van ‘Boven’ komt. Op een dag komt Moosje thuis uit zijn kleuterklas en zegt: „Pappa, de juffrouw heeft ons verteld dat het eten uit de hemel was gevallen.” De vader, die de krant zit te lezen, gromt wat: “Eh, hm,” en Moosje groeit op met een misvatting. Uiteindelijk wordt Moosje's misvatting het overheersende geloof. Lichtelijk absurd, niet? En hoe zit dat met Sinai? Was het werkelijk een vulkaan die „uitgroeide” tot een massa-profetie van 613 geboden waar we het allemaal mee eens zijn?

Massa-hypnose? Marsmannetjes? Nu komen we tot het tweede probleem. Het geeft niet wat voor een theorie je uitdenkt om je voort te stellen hoe een dergelijk geloof begon, je zult de volgende vraag moeten beantwoorden: Waarom zijn wij de enige in de geschiedenis die iets dergelijks beweren? Waarom, inderdaad, bedacht Napoleon niet zoiets? Waarom de Farao niet, of Hammurabi, Paulus of Mohammed, Alexander of Julis, Lenin of Mao? Zij hadden allemaal grote profeten kunnen zijn. Geen volk, stam of land

op de hele wereld in de hele bekende geschiedenis heeft ooit beweerd dat G-d hun volk bijeengeroepen heeft en tegen hen gesproken heeft. Alleen wij. Waarom?

Is dat omdat de Joden eenvoudig het meest onwetende, bijgelovige, stompzinnige en onnozele volk was dat ooit op de aardbodem heeft rondgelopen? Maar, als je dat wilt geloven, bedenk dan wel dat zij het meest geleerde, halsstarrige, skeptische volk op de wereld werden, dat de titel van „Het volk van het Boek” verdiende, dat de ideologische aanslagen van het Christendom en Islam overleefde, die hun leven gaven om dit geloof door te geven, een volk dat „een licht voor de volken” werd en moraal en monotheïsme aan de hele mensheid gaf.

De Tora zelf voorspelt dat niemand ooit in de geschiedenis dezelfde claim zal hebben: „Vraag toch naar de vroegere dagen van voor je tijd, vanaf de dag dat G-d een mens op aarde schiep en vraag het van het ene einde van de hemel naar het andere: is er ooit soms zo iets groots gebeurd of is er ooit zo iets dergelijks gehoord? Heeft ooit een volk de stem van G-d gehoord, die midden uit het vuur sprak, zoals jullie die gehoord hebben en is het dan in leven gebleven? Of heeft er ooit een god geprobeerd te komen om voor zichzelf een volk midden uit een ander volk te nemen door beproevingen, door tekens, wonderdaden of door oorlog met sterke hand en uitgestrekte arm en grote schrikaanjangende daden, zoals de Eeuwige, jullie G-d, allemaal voor jullie, voor jullie eigen ogen, in Egypte gedaan heeft? (*Dewariem* 4:32-34)

Welnu, hoe weten wij dat de gebeurtenissen en wetten getrouw zijn overgeleverd? Wel, we zien Joodse gemeenschappen verspreid over heel de wereld gedurende millenia: Europa, Noord-Afrika, Azië, Jemen, het Midden Oosten. En hoewel zij geen centrale autoriteit hadden en slechts beperkte middelen van communicatie, hebben zij allemaal precies dezelfde Tora en precies dezelfde mondelinge verklaringen daarvan. (Het is duidelijk dat er enkele kleine verschillen zijn, maar alleen van een soort die je kunt verwachten. Maar het is verbazingwekkend hoe weinig dat er zijn.) Zelfs onze Tora-rollen zijn tot het laatste woord precies aan elkaar gelijk.

Het is daarom duidelijk dat wij een opmerkelijk betrouwbare methode van overlevering hebben. En de reden daarvoor is ook duidelijk: we hebben Tora nooit behandeld als een een spelletje voor feestjes of als een „telefonische boodschap.” Maar: „Hij hoorde het van zijn leraar 40 keer.” „Iemand die een hoofdstuk 101 keer geleerd heeft is niet te vergelijken met iemand die het 100 keer bestudeerd heeft.” „Zijn vader liet hem honderden schepen, honderden velden na, maar hij heeft er nooit een van gezien – maar hij reisde van leraar naar leraar en leerde Tora.” „Rabbi Akiva leerde 40 jaar, Rabbi Jochanan ben Zakkai leerde 40 jaar...”

De Talmoed staat vol met voorbeelden van de totale toewijding van het Joodse Volk voor zijn Tora-studie, waarvoor zij soms zelfs marteling en de dood verkozen. Het is eenvoudig om te zien dat zulk een volk de boodschap intact hield.

Lag BaOmer

Lag BaOmer, de 33e dag van de Omer telling – dit jaar 23 mei 2008 – is een feestdag op de Joodse kalender, gevierd met uitstapjes, kampvuren, en andere vreugdevolle evenementen. Velen bezoeken de rustplaats (in Miron in Noord Israël) van de grote geleerde en mysticus Rabbi Sjimon bar Jochai, wiens *jahrzeit* (verjaardag van zijn overlijden) op deze dag valt.

Rabbi Sjimon bar Jochai, die in de tweede eeuw van de Gewone Jaartelling leefde, was de eerste die in het openbaar de mystieke kant van de Tora – de Kabbala – in het openbaar doceerde, en hij wordt als de auteur beschouwd van het basiswerk van de Kabbala, de *Zohar*. Op de dag van zijn overlijden gaf Rabbi Sjimon zijn leerlingen de opdracht om deze dag te blijven gedenken als „de dag van mijn vreugde.”

De Chassidische meesters leggen uit dat de laatste dag van het aardse leven van een rechtvaardig persoon gekenmerkt wordt door het punt, waarop „al zijn daden, lessen en werken” culminerend in hun perfectie en het zenith van hun invloed op ons leven wordt bereikt. Daarom vieren we iedere Lag BaOmer het leven van Rabbi Sjimon en de openbaring van de esoterische ziel van Tora.

Lag BaOmer gedenkt ook een ander vreugdevolle gebeurtenis. De Talmoed vertelt dat in de weken tussen Pesach en Sjawoe’ot er een plaag heerste onder de leerlingen van de grote geleerde Rabbi Akiva, „omdat zij zich niet met respect tegenover elkaar gedroegen.” Deze weken wordt daarom een periode van rouw in acht genomen, waarbij verschillende vreugdevolle activiteiten verboden zijn. Op Lag BaOmer hield het sterven op. Daarom draagt Lag BaOmer ook het stempel van *Ahavat Jisraël*, de verplichting om je naaste lief te hebben en te respecteren.

MISJNA VAN DE WEEK

Berschof Hoofdstuk 7

Misjna 3

Hoe nodigt men uit voor de *zimmoen*? Bij drie [aanwezigen] zegt men [d.w.z. degene die de *zimmoen* leidt]: „Wij zullen [Hem¹] zegenen”. Wanneer er behalve hemzelf nog drie aanwezig zijn, zegt hij: „Zegent [Hem ...]”². Bij tien [aanwezigen] zegt Hij: „We zullen onze G-d zegenen”. Bij tien [aanwezigen] behalve hemzelf zegt hij: „Zegent [onze G-d]”. [Dit zegt hij] bij tien of bij tienduizend maal tien³. Bij honderd zegt hij: „Wij zullen Hasjem onze G-d zegenen”⁴. Bij honderd en één zegt hij: „Zegent [Hasjem onze G-d]. Bij duizend [aanwezigen] zegt hij: „Wij zullen Hasjem onze G-d, de G-d van Israël zegenen”. Bij duizend en één zegt hij: „Zegent [Hasjem onze G-d, de G-d van Israël]. Bij tienduizend zegt hij: „Wij zullen Hasjem onze G-d, de G-d van de legers, Die woont tussen de *Keroeviem* zegenen voor het voedsel dat wij gegeten hebben”. Bij tienduizend en één zegt hij: „Zegent [enz.]”. Zoals hij de zegen uitspreekt, zo antwoorden de overigen: „Gezegend is onze G-d, de G-d van Israël, de G-d van de legers, die woont tussen de *keroeviem*, voor het voedsel dat wij gegeten hebben”. Rabbi Jossi HaGalilie zegt: Men moet de beracha zeggen overeenkomstig de grootte van het gezelschap, zoals er geschreven staat [Ps. 67:27]: „Volgens [de grootte van] het gezelschap: gezegend is G-d, Hasjem, de bron van Israël”. Rabbi Akiwa zei: Wat zien wij in een synagoge? Of er veel of weinig [mensen] zijn, men zegt: „Zegent Hasjem”⁵. Rabbi Jismaël zegt: „[De leider moet zeggen:] *Barechoe et Hasjem Hamevorach* [Zegent G-d die gezegend is]”⁶.

Aantekeningen.

1. „Wij zullen Hem die ons Zijn voedsel te eten gegeven heeft”. Zo moet men het door de hele Misjna lezen.
2. **Bij drie, buiten hemzelf zegt hij: „Zegent”**: Want ook zonder hem is er *zimmoen*, en zo in al deze gevallen (RAV). [D.w.z. in alle gevallen die in de Misjna genoemd worden, en waar minstens één meer aanwezig is dan het vereiste aantal voor een bepaalde formule voor de *zimmoen*, zegt de leider „zegent” in plaats van „laten wij zegenen” [in het meervoud, tegen de anderen].
3. **[Dit zegt hij] bij tien of bij tienduizend maal tien**: Dit eerste deel van de Misjna is de mening van Rabbi Akiwa, die, later in de Misjna zegt: „Welke situatie vinden wij in de synagoge? Wanneer men komt tot tien man, maakt men geen verschil tussen veel en weinig aanwezigen”. Zo ook hier, maken wij geen onderscheid. (RAV) [Dat wil zeggen, zoals er in de synagoge bij de *Tefilla* geen verschil wordt gemaakt in de bewoording bij tien aanwezigen of bij een grote menigte, zo maken wij ook geen onderscheid in de woorden van de *zimmoen* bij tien of meer aanwezigen, d.w.z. in alle gevallen bij tien of meer aanzittenden zegt men: „Zegent (of laat ons zegenen) onze G-d wiens voedsel wij gegeten hebben”. De rest van de Misjna is de mening van Rabbi Jossi HaGalilie, die meent dat bij grotere gezelschappen de G-delijke Namen moeten worden uitgebreid].
4. **Bij honderd zegt hij: „Wij zullen Hasjem onze G-d zegenen**: Dit laatste deel van de Misjna is in z'n geheel van Rabbi Jossi HaGalilie, die zegt: men moet de beracha zeggen overeenkomstig de grootte van de menigte, zoals er gezegd is [in Psalm 68:27]: „Zegen G-d in de menigten” [of anders opgevat en vertaald: volgens grootte van de menigten]. En de halacha is: vanaf drie tot tien [man], tien niet inbegrepen, zegt de leider: „Laten wij zegenen van wie wij gegeten hebben”, en allen antwoorden: „Gezegend Die ons van Zijn [overvloed] te eten heeft gegeven en dankzij Wiens goedheid wij leven”. Bij tien of meer zegt de leider: „Laten wij onze G-d prijzen van wie wij gegeten hebben”, en allen antwoorden: „Gezegend onze G-d Die ons Zijn overvloed te eten heeft gegeven en dankzij Wiens goedheid wij leven”. (RAV)
5. Zonder variatie in de woorden voor verschillende aantallen aanwezigen. Daarom, zo meent Rabbi Akiwa, hoeft er ook geen verschil in woorden te zijn bij de *zimmoen* wanneer er meer dan tien man aanwezig zijn, dan bij precies tien.
6. **Rabbi Jismaël zegt: „Zegent Hasjem, Die gezegend is”**: De halacha is volgens Rabbi Jismaël. (RAV)

EIN ZEITIM – DE GRAFTOMBE VAN RABBI KRUSPEDAI

Hoewel we geen spoor van zijn naam in de Talmoed vinden, wordt Rabbi Kruspedai regelmatig in de Zohar genoemd.

Het graf van deze Geleerde, dat op ongeveer drie kilometer van Tsefat ligt, werd door de bewoners van Tsefat, die voor de Arabische opstand van 1830 vluchtten, gebruikt als een plaats om te bidden. „Daar zaten we en huilden ook,” schreef een ooggetuige uit die tijd, verwijzend naar de woorden van de Psalmist over de Babylonische ballingschap. „Wij baden tot G-d om ons te redden wegens de verdiensten van de *tsaddikem*.”

Ook tegenwoordig nog brengen de Joden, die Tsefat bezoeken om er te bidden op de heilige graven, een bezoek aan het graf van Rabbi Kruspedai in Ein Zeitim.

(Uit *Ohrnet, Ohr Somayach*)

UIT DE TALMOED

door Rabbi Mendel Weinbach, Ohr Somayach

De kleine brandweerman

Sjabbat 121a

Als een Joods kind een vuur wil doven op Sjabbat, zegt de Misjna, dan staan we hem dat niet toe, want we hebben de verplichting erop toe te zien dat het kind Sjabbat houdt.

Dit schijnt in tegenstrijd te zijn met de conclusie van de Gemara in traktaat Jevamot (114a). Er wordt daar een verhaal verteld over sleutels van de synagoge die op straat verloren waren. De rabbijn die belast was met het openen van de sjoel maakte zich zorgen dat hij de sleutels kwijt was. Rabbijn Pedos adviseerde hem om de kinderen naar de straat te brengen waar de sleutels verloren waren en hen daar te laten spelen, in de hoop dat een van hen de sleutels zou vinden en hem terug zou brengen. De halachische conclusie is, dat als een kind iets draagt op Sjabbat of verboden voedsel eet, er geen verplichting is voor het *Beet Din* (het rabbinale leiderschap van de gemeenschap) om hem te verhinderen dit te doen.

Onze Gemara lost de tegenstrijdigheid op door erop te wijzen dat het geval van onze Misjna er een is waar het kind er zich van bewust is dat zijn vader blij is met wat hij doet en hij dooft het vuur voor zijn vader.

Er zijn twee verschillende benaderingen hoe de halacha, gebaseerd op deze Gemara, moet worden vastgesteld. *Rambam* beslist dat zelfs nadat een kind de leeftijd heeft bereikt dat hij in staat is om te begrijpen wat er bedoeld wordt als hem gezegd wordt iets dat verboden is, niet te doen, en zelfs al heeft hij de leeftijd van zes of zeven jaar bereikt, dat de verplichting om het kind op te voeden alleen op de vader rust en op niemand anders. *Tosafot* beweert echter dat het verschil tussen de vader en anderen, dat in onze Gemara bedoeld is, beperkt is tot het stadium tussen eenvoudig begrijpen en de leeftijd van *chinoech* (zes jaar voor normale kinderen en zeven voor zich langzamer ontwikkelende kinderen). Zodra het kind die leeftijd bereikt heeft, heeft iedere Jood de plicht om toe te zien op de opvoeding van het kind; wanneer men een dergelijk kind iets ziet eten, wat verboden is, of als men ziet dat hij Sjabbat overtreedt, dan is men verplicht hem daarvan tegen te houden. Hoewel de *Sjoelchan Aroech* (*Orach Chaim* 243:1) overeenkomstig de *Rambam* beslist, haalt de *Rama* ook de strengere mening van *Tosafot* aan. De *Misjna Beroera* (243:7) beveelt de strenge mening van *Tosafot* aan voor wetten die hun oorsprong vinden in Tora, maar om de *chinoech* aan de vader over te laten waar het rabbinale wetten betreft.

HILCHOT SJABBAT

Door Rabbi Dovid Ostroff

De wetten voor het maken van een *Oheel* op Sjabbat

Wanneer een baby buiten in de zon in een wieg ligt en de zon stoort hem, mag ik dan een doek over de wieg leggen?

Het bedekken van een wieg met een doek of scherm brengt het verbod met zich mee van het oprichten van een tent, hetgeen onderdeel is van de *melacha* van *Bonee* – Bouwen. Zelfs al zou men het scherm tijdelijk opzetten, dan nog zou dat een overtreding betekenen van een rabbinaal verbod. Hetzelfde geldt voor het bedekken van een kinderwagen of wandelwagen ten einde de zon buiten te houden.

Wat is de juiste methode om de wieg te bedekken?

Er zijn verschillende manieren waarmee men een wieg of iets dergelijks mag bedekken.

1. Als de wieg vóór Sjabbat reeds voor een *tefach* bedekt was.

De Halacha zegt dat een gebied, dat vóór Sjabbat reeds voor minstens een *tefach* bedekt was, compleet bedekt mag worden op Sjabbat. Daarom is de eerste suggestie om een doek/deken of iets dergelijks vóór Sjabbat al over de wieg te leggen, zodanig dat het

een *tefach* bedekt en dan mag men op Sjabbat de rest van de wieg bedekken, voor zover nodig.

Hetzelfde geldt voor een kinderwagen of wandelwagen.

2. Twee voorwerpen, die binnen 3 *tefachiem* van elkaar liggen en de opening tussen die twee bedekken een ruimte van minstens een *tefach*, die vormen een tent en maken het toegestaan om de rest te bedekken.

De *Mechaber* brengt deze halacha in de vorm van twee balken die het dek van een boot bedekken en waar men om deze reden het hele dek kan overdekken. Deze mogelijkheid is meer geschikt voor een wieg dan voor een wandelwagen. Men kan dan twee balken boven de wieg plaatsen vóór Sjabbat op de voorgeschreven manier en dan mag men op Sjabbat de hele wieg bedekken.

Dit is ook van toepassing op een veranda, die overdekt is met een pergola, waar tussen de balken minder dan drie *tefachiem* ruimte is. Vaak zijn deze balken zelf al een *tefach* breed, hetgeen maakt dat het is toegestaan om de veranda geheel (of gedeeltelijk) te bedekken, zelfs als de balken meer dan drie *tefachiem* van elkaar liggen.

(Vervolg volgende week)